

Institut "Jožef Stefan", Jamova cesta 39, Ljubljana

V objemu meglic, barvna fotografija, 2018

Galerija Instituta "Jožef Stefan"

MARJAN HUMAR

Magične pokrajine

Razstava bo odprta od 16. decembra 2020 do 18. januarja 2021.

Vmesni čas

Pandemija je nekakšno povečevalno steklo, ki nam čisto od blizu kaže, kakšna je sodobna družba v resnici. Stvari, ki so bile nekoč nujne, so postale nepomembne, stvari, ki jih sploh nismo znali ceniti, so zdaj bistvo življenja. Vse v tem vmesnem času se spreminja, le narava ne. Mnogi avtorji v zadnjem letu nevarnega in v karanteno odmaknjene življenja opisujejo čas, v katerem živimo, in to, kako bo virus spremenil življenje, medsebojne odnose, delo. Fotograf Marjan Humar s pregledno razstavo pokrajinskih fotografij ne spada mednje. Njegove podobe osamljenih dreves, praznih obal, stoječih in tekočih voda ter gora, prekritih z meglicami, ostajajo take kot takrat, ko jih je (v različnih obdobjih) ustvaril. Neobljudene. Večne. Tako svobodne. Kljub današnji melanholiji, ki visi v zraku kot jesenska megla.

Fotografija je v 70. letih prejšnjega stoletja, ko je Marjan Humar (poleg redne službe) začel svojo fotografsko pot, postajala vse bolj enakovredna drugim zvrstem likovne umetnosti in si je uspešno utirala pot v razstavne prostore, tudi v pomembnejše galerije. Strokovna javnost je vrhunsko kakovost njegovih fotografij spoznala že pred koncem prejšnjega stoletja, saj je prejel mnoga najvišja priznanja. Zapisal se je med mojstre fotografije ter hkrati postal tudi umetnik mednarodne fotografske zveze. Vsa desetletja ustvarjanja je bil zanj pomemben profesionalen pristop (ne glede na namen in funkcijo medija), vodilo pa je bilo vedno skrajno tehnično perfektna obdelava. Večdesetletni opus mojstra fotografije kažejo njegovi različni cikli, a najbližja mu je barvna pokrajinska fotografija. Je eden tistih fotografov, ki je prav v barvah narave odkril njeno izraznost, estetiko, lepoto.

Vsa štiri desetletja se Marjan Humar zavestno umika iz kaotičnega in stehnziranega mestnega vsakdanjika v magično obrednost fotografskega procesa, v tisto ustvarjalno vznemirljivo, pa tudi hedonistično igrivo iskanje oblik, barv, svetlobe in senc ter izbrane vsebine motivov s fotografskim objektivom. Njegove fotografije so od nekdanj (zavestna ali podzavestna) oblika upora proti hitrosti, ki je danes običajen način sodobne komunikacije na internetu. So prostor, kjer ima kot avtor umetniške fotografije lahko svoje lastne zamisli in kjer je njegov cilj v pokrajini odkriti nekaj, kar prevzame dušo, in to upodobiti z lastnim pogledom skozi objektiv. Kadar so na fotografijah pokrajine, ki niso le kulise za osnovne motive stavb,

živali in ljudje v ospredju posnetka, gre za čiste pokrajinske podobe. V tem pregledu krajinskih fotografij ni človeških obrazov, gneče, uličnih prizorov, hrupa delovnega dne, vsakdanjosti. Fotografije z (nekaterih) nekdanjih potovanj, ki se danes (ko ta niso mogoča) zdijo oddaljene kot *fata morgana*, so podobe uresničenih sanj. Mistične in neresnične, a hkrati tako otipljivo blizu.

Ledno okrasje, barvna fotografija, 2019

Neokrnjena narava fotografom še danes ponuja v navdih neizmerno bogastvo magičnih oblik in barv, svetlobnih učinkov, svetljenj in utripanj. Krajinska tematika omogoča vrsto različnih izraznih možnosti in mnogi fotografi jo še naprej upodabljajo z vso skrbjo in umetniško močjo. Iskren odnos do narave in navdušenje nad njenim spreminjanjem pelje Humarja od podobe do podobe, s čimer se krepi njegova izrazna učinkovitost. Intuitivno in skrajno senzibilno avtor najprej poišče motiv, ki ga nato s fotoaparatom zabeleži kot premišljen izbor določenega kadra. Fotografsko ga zanima predvsem vizualno raziskovanje zunanjščin, v daljavo razprostrtih prostorov, pri katerih ob iskanju izbranih motivov odstira njihov značaj, skrit izza običajnega doživljanja pokrajine. Nekateri motivi iz narave učinkujejo kot metafora veselja, kjer še posebej ni mesta za kakršnokoli figuro, arhitekturne ali urbane detajle. Le redko se pojavi cerkvena, pa še ta nekje v daljavi. Nikoli v ospredju ali kot dominirajoči element.

Ob krajinskih umetniških fotografijah je (tako kot v slikarstvu) odločujoča oblika realiziranega motiva: pojem *landscape format* se nanaša na ravnino slike, ki ima širino, večjo od višine, za umetniško podobo pokrajine je torej značilna horizontalna in ne navpična izpeljava. Horizontalni format je veliko bolj primeren za zajemanje širokih razgledov. Pri navpični obliki, ki se občasno tudi uporablja za nekatere motive pokrajin, je navadno razgledna točka subjekta omejena in na posnetek nima enakega vpliva.

Humarjevo najmočnejše orodje je barva, z njeno pomočjo fotografskim posnetkom lahko vdahne živahen videz (ne glede na statičen motiv) ali pa jih hkrati z mističnostjo nerealne svetlobe obogati s trenutnimi občutenji. Prelivanje toplih in hladnih barv v sozvenju s svetlobo kaže pokrajino, v kateri se stikajo topli in hladni zračni tokovi. Na določenih fotografijah, ne neostrih, se na zabrisanih robovih kakor v poletni izparini porajajo prividi, optične prevare, skoraj magične podobe. Barvna harmonija, pretkana s svetlobnimi odbleski na gladini katerekoli mirujoče vode, izraža poduhovljenost. Na nekaterih fotografijah migetava površina, ujeta v meglice, deluje impresionistično. Neštete nianse na podobi so bolj notranja podoba avtorjevega razpoloženja kot vtisa vidnega sveta. Določene fotografije Marjana Humarja so fascinantno speljane do slikarske abstrakcije: vzete iz narave, a ponekod pripeljane do magične nadrealnosti – ko se avtor osredini na iskanje detajlov, ki jih lušči iz prav določenega razpoloženja pokrajine. Najraje v povezavi z vodo. Ledom. In v mikrokozmosu tal, podrast, kamnov. Sanjske, megličaste, a otipljivo resnične. Ne glede na to, kje v širnem svetu ali v naši slikoviti domovini so nastale, pripovedujejo zgodbo. Zgodbe. Mojstrsko naslikane s fotoaparatom.

Na mnogih Humarjevih fotografijah pokrajino bolj slutimo kot vidimo. To niso zgolj mimetične upodobitve resničnih pokrajin, temveč se kljub realističnemu posnetku spreminjajo v magične pripovedi. Bogate teksture se zlivajo v harmonične barvne ploskve, od blizu pa razkrivajo mrgolenje nešteti barvnih odtenkov. Humarjeve fotografije izvirov, slapov in rek preveva nekakšen nemir, čeprav so motivi kompozicijsko uravnoveženi, se v njih pojavljajo gibanje, kipenje, nihanje, kroženje, skratka vse to, kar ima skupni imenovalc v živosti bivanja. Izjemne so tudi intimne podobe stoječih voda, ki se ponajbolj s posebnim ozračjem očarljivih meglic in pršečih kapelj. Pokrajine z morskimi motivi gledalca metaforično popeljejo v neskončno oddaljene svetove.

Na fotografiji, kjer je morje mirno, statično, deluje spokojno, morda celo melanholično. V lesketanju jezerske vodne gladine se zrcali nebo. Klasično horizontalno kompozicijo razgibavajo svetlobne lise na temnem polju. Drugje morda skrivnostna svetloba izhaja iz globin pokrajine, porajajoča se iz nedrij zemlje: dramatično ozračje poudarja ostro začrtan kontrast med svetlim nebom in temno zemljo. Vidi se,

Stičišče, barvna fotografija, 1982

da avtorja umetniških fotografij privlači igra svetlobe, ki kot bleščeče zlata avreola lebdi na vrhovih gora ali se udomači na nočni fotografiji v že uvenelih krošnjah drevesne dvojice. V posebej izpostavljenem ciklu dreves, ki so simbolno od nekdaj predstavljala življenje, dominira kombinacija osamljenega, visoko k nebu vzpenjajočega se drevesa, in v neskončnost izginjajoče samotne poti. Odsotnost materialnega realnega sveta ustvarja okolje, podobno krajem, ki so jih puščavniki iskali za meditacijo, za stik s samim seboj. V tem kontekstu so Humarjeve pokrajine prostori za soočenje z notranjim.

Pogledi na Humarjeve poljane, vode, gore in vršace, izginjajoče v mehkih kopastih meglicah, gledalca usmerjajo v podoživljanje miru, tišine in spokojnosti ter hkrati v ponovno zavedanje večnosti, njene neuničljivosti in elementarnosti. Skozi poetično navdihnjene fotografije presevajo avtorjeve življenjske izkušnje ter spoznavne etične in estetske vrednote, kar ga umešča med pomembnejše soustvarjalce sodobne slovenske fotografije.

Jutro, barvna fotografija, 1981

Marjan Humar

Rodil se je leta 1946 v Postojni in odraščal v Novi Gorici. Po poklicu je inženir strojništva in od leta 2011 v pokojju. S fotografijo se je začel ukvarjati že v mladosti, ko je tako kot večina ljudi hotel ohraniti spomin na lepa doživetja. Leta 1980 je vstopil v Foto klub Nova Gorica, kjer je spoznal izrazno fotografijo, ki ga je povsem zasvojila, in kjer se je, tako kot večina drugih članov, izpopolnjeval in oblikoval. Še vedno je aktiven član FK Nova Gorica. Za svoja fotografska dela in razstavne uspehe na domačih in mednarodnih

razstavah mu je Umetnostni svet Fotografske zveze Slovenije leta 1997 podelil razstavljaljski naziv mojster fotografije FZS, leta 1998 pa mu je Mednarodna fotografska zveza podelila naziv AFIAP - umetnik mednarodne fotografske zveze. Svoja dela je doslej predstavil na 15 samostojnih razstavah doma in v tujini, z njimi sodeloval na več kot 90 domačih in mednarodnih fotografskih razstavah ter zanje prejel več kot 50 priznanj. Živi in ustvarja v Vrtojbi.

*Naslov: Vrtojba, Ulica Zapučke 34, 5290 Šempeter pri Gorici
Telefon: 031 579 303; e-naslov: marhum333@gmail.com*

Oblikovanje: mag. Marjan Verč; lektorica: Špela Komac